

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
MINISTRIA E ARSIMIT
DHE SPORTIT
INSTITUTI I ZHVILLIMIT TË ARSIMIT

PROGRAMI I ZHVILLIMIT PROFESIONAL PËR EFEKT MARRJEN E SHKALLËVE TË KUALIFIKIMIT TË MËSUESVE TË CIKLIT FILLOR 2014

1. HYRJE

Programi i zhvillimit profesional për efekt marrjen e shkallëve të kualifikimit të mësuesve të ciklit fillor është hartuar nga grupi i punës, i ngritur nga Instituti i Zhvillimit të Arsimit-IZHA. Ai u vjen në ndihmë të gjitha Drejtorive Arsimore Rajonale dhe Zyrave të Arsimit të rretheve si dhe të gjithë mësuesve të ciklit fillor për t'u përgatitur për testimin kombëtar për marrjen e shkallëve të kualifikimit.

Programi është zhvilluar duke iu përgjigjur kërkesave që MAS-i ka vendosur për mësuesit që kualifikohen. Programi është hartuar duke mbajtur parasysh fushat kryesore në të cilat testohen njohuritë dhe aftësitë e mësuesve:

- dokumentet zyrtare¹ të cilat kanë të bëjnë me veprimtarinë mësimore – edukative të mësuesve;
- programet përkatëse lëndore;
- aspekte të pedagogjisë dhe metodologjisë në mësimdhënie-nxënien e ciklit fillor;
- aspekte të etikës dhe komunikimit;
- aspekte të drejtshkrimit të gjuhës shqipe;
- përmbajtjen shkencore të lëndëve të ciklit fillor, nga klasa 1-5.

2. QËLLIMI I PROGRAMIT

Programi i zhvillimit profesional për efekt marrjen e shkallëve të kualifikimit të mësuesve të ciklit fillor është hartuar për të mbështetur dhe nxitur zhvillimin e tyre profesional. Programi është hartuar nga grupi i punës duke mbajtur parasysh përmbushjen e dy qëllimeve kryesore:

- *Së pari*, ofrohet si një program orientues për Drejtoritë Arsimore Rajonale dhe Zyrat e Arsimit si dhe të gjithë mësuesve të ciklit fillor të arsimit parauniversitar për të realizuar veprimtaritë kualifikuese dhe trajnuese në bazë rrethi. Në këtë aspekt programi mund të plotësohet nga DAR/ZA-të përkatëse, sipas kushteve dhe mundësive konkrete.

¹ Është fjala për të gjitha dokumentet ligjore, urdhëresat dhe udhëzimet e MAS që zbatohen në shkollë duke u përqendruar në ato të viteve të fundit.

- *Së dyti*, ai është një program i detyruar veçanërisht për mësuesit që këtë vit do të marrin kualifikimin 5, 10 dhe 20 vjeçar, në mënyrë që ata të realizojnë një përgatitje gjithëvjetrore për të përballuar me sukses kërkesat që ka testimi kombëtar.

Programi synon:

- Rritjen e përgjegjshmërisë së mësuesve për njohjen dhe zbatimin e legjislacionit arsimor e, në mënyrë të veçantë, të risive më të fundit të reformës arsimore.
- Rritjen e aftësive dhe të kompetencave profesionale të kuadrit mësimdhënës, për të ndikuar drejtpërdrejtë në rritjen e efektivitetit të procesit mësimor, drejt një mësimdhënieje të suksesshme.
- Rritjen e përgjegjshmërisë së mësuesve për domosdoshmërinë e njohjes së koncepteve bazë dhe ligjësisve shkencore, si dhe të zbatimit të tyre në praktikë, në përputhje me specifikat e moshës së nxënësve dhe të klasës ku japin mësim.
- Rritjen e përgjegjshmërisë së mësuesve për njohjen dhe zbatimin e rregullave të etikës dhe komunikimit në punën e tyre në shkollë.
- Rritjen e aftësive të mësuesve në drejtim të zbatimit me saktësi të rregullave drejtshkrimore të shqipes.
- Realizimin në praktikë nëpërmjet demonstrimit konkret të aftësive të fituara, e në mënyrë të veçantë nëpërmjet vlerësimit të arritjeve përmes testimit.

3. PËRMBAJTJA E PROGRAMIT

Programi i zhvillimit profesional për efekt marrjen e shkallëve të kualifikimit të mësuesve të ciklit fillor është strukturuar sipas fushave kryesore të zhvillimit profesional, të përmendura më sipër, për të cilat testohen mësuesit. Për secilën fushë janë renditur njohuritë dhe aftësitë bazë që duhet të zotërojë mësuesi i ciklit fillor që të përmbushë me sukses rubrikat e testimit.

Programi është ndërtuar duke pasur si pikënisje standardet bazë të përgjithshme të mësuesit si dhe standardet e mësuesit të ciklit fillor. Përshkallëzimi i kompetencave profesionale që lidhen me secilën fushë të testimit do ta ndihmojnë mësuesin që të identifikojë nevojat e tij si dhe çështjet në të cilat duhet të thellohet më shumë.

Për të qenë lehtësisht i përdorshëm, programi është paraqitur sipas një formati të caktuar. Sipas këtij formati, për secilën fushë prezantohen kompetencat që mësuesit duhet të zotërojnë në fushën e njohurive dhe aftësive si dhe literatura përkatëse rekomanduese që u vjen në ndihmë për zotërimin e këtyre kompetencave.

PËRMBAJTJA E PROGRAMIT
Fusha: Dokumentet zyrtare
Kjo fushë synon që mësuesi i ciklit fillor: Ë të jetë njohës i mirë i kërkesave të dokumentacionit shkollor, të shtruara në Ligjin për Sistemin arsimor parauniversitar, Dispozitat normative dhe në Udhëzimet e nxjerra nga MASH.

Ë t'i interpretojë dokumentet kryesore politike të reformës arsimore të arsimit parauniversitar në situata konkrete, të praktikave të përditshme.

Rezultati	Literatura
<p>Mësuesi duhet të jetë i aftë:</p> <ul style="list-style-type: none"> • të njohë dhe të zbatojë Ligjin për arsimin parauniversitar; • të interpretojë dokumentet kryesore politike të reformës arsimore të dala gjatë këtyre viteve të fundit; • të ketë njohuri rreth kërkesave të dokumentacionit shkollor, të shtruara në Ligjin për Sistemin arsimor parauniversitar, Dispozitat normative dhe në Udhëzimet e nxjerra nga MASH. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ligji Nr. 69/2012 për Sistemin Arsimor Parauniversitar në Republikën e Shqipërisë. • Urdhri për miratimin e Dispozitave Normative për arsimin parauniversitar (DN), Nr 343, datë 19.08.2013. • Kodi Etik 2013 • Udhëzimi Nr. 49, dt. 27.12.2006 i MASH "Për hartimin e objektivave të arritjeve të nxënësve". • Udhëzimi Nr.38 , dt.09.10.2007 i MASH "Për zhvillimin e orëve të lira në shkollë". • Udhëzimi Nr. 35, dt.09.10.2007 i MASH "Për lirinë e mësuesit për orët mësimore të parashikuara në programin lëndor" • Udhëzimi Nr. 37, dt.09.10.2007 i MASH "Për paraqitjen e personelit të shkollës në mjediset shkollore" • Udhëzim Nr. 16, dt. 24.07.2012 për vitin shkollor 2012-2013 në sistemin arsimor parauniversitar. • Udhëzimi Nr. 21, datë 23.07.2010 "Për normat e punës mësimore edukative dhe numrin e nxënësve për klasë në institucionet e Arsimit Parauniversitar". • Udhëzimi i Altertekstit 2010-2011 dhe Paketa informuese "Altertekst 2012" • Rregullore për procesin e maturës shtetërore 2013 në Republikën e Shqipërisë, dt. 07.01.2013 • Rregulloren Nr 4998, datë 27.07.2010 për vlerësimin e nxënësit në gjimnaz • "Kualifikimi i mësuesve" – Teste 2008, 2009, 2010", IKT • Kuadri normativ dhe rregullues i veprimtarisë së institucioneve arsimore pasqyruar në Udhëzimin Nr. 46 ,date 23 .08.2013, "Për vitin shkollor 2013 - 2014 në Sistemin Arsimor Prauniversitar"

Fusha: Programet lëndore

Kjo fushë synon që mësuesi i ciklit fillor:

- të reflektojë ndaj vizionit kurrikular të arsimit fillor;
- të interpretojë dhe të punojë mbi standardet e përmbajtjes dhe të arritjes;
- të kuptojë dhe të planifikojë sipas kërkesave të programeve lëndore;
- të njohë dhe të përdorë instrumente të ndryshme vlerësimi për arritjet e nxënësve.

Rezultati

Mësuesi duhet të jetë i aftë:

- të qëndrojë i mirëinformuar për të rejtat e përmbajtjes shkencore të arsimit fillor;
- të njohë dhe të zbatojë:
  - parimet,
  - synimet,
  - objektivat e përgjithshme dhe specifike,
  - fushat e studimit,
  - integrimin ndër-lëndor,
  - metodikën e zbatimit,
  - vlerësimin e programeve lëndore në arsimin fillor .
- të planifikojë projekte kurrikulare dhe module mësimore për orët e lira;
- të planifikojë në mënyrë sa më efektive veprimtaritë ekstrakurrikulare;
- të ndërtojë një test lëndor dhe të organizojë miniteste në orën e mësimi;
- të vlerësojë dhe të masë në mënyrë sistematike progresin e nxënësve.

Literatura

- Standardet e përmbajtjes dhe të arritjes në lëndët e ciklit fillor, ISP 2002, 2003.
- Programet lëndore për klasat I, II, III, IV, V.
- Revistat pedagogjike
- Buletinet “Kurrikula dhe shkolla”, ISP, IKS, QTKA
- Udhëzimi Nr. 49, dt. 27.12.2006 i MASH "Për hartimin e objektivave të arritjeve të nxënësve".
- Udhëzimi Nr.38 , dt.09.10.2007 i MASH "Për zhvillimin e orëve të lira në shkollë".
- Udhëzimi Nr. 35, dt.09.10.2007 i MASH “Për lirinë e mësuesit për orët mësimore të parashikuara në programin lëndor”
- “Veprimtari ekstrakurrikulare” klasa I-XII, IKS, 2005.
- “Të drejtat e njeriut dhe demokracia në veprim - Veprimtari kros dhe ekstrakurrikulare, 2007.
- “Si t’i hartojmë objektivat e arritjeve të nxënësve”, Cikli fillor, IKT 2008.
- Shembuj projektsh kurrikulare të dhëna nga IKT, në seminarin kombëtar për kurrikulat e reja V, IX - gusht 2008.
- Manuali i drejtimit të shkollës, IKT, 2008

Fusha: Aspekte të pedagogjisë dhe metodologjisë në mësimdhënie-nxënie

Nëpërmjet kësaj fushe synohet që mësuesi i ciklit fillor:

- të jetë njohës i mirë i aspekteve psikologjike, didaktike dhe pedagogjike të mësimdhënies, i stileve të të nxënësve dhe i psikologjisë moshore të nxënësve me të cilët punon.
- të njihet me literaturën pedagogjike në ndihmë të mësimdhënies efektive, ndërvepruese dhe bashkëkohore.
- të zbatojë në praktikën e përditshme të mësimdhënies metoda dhe strategji ndërvepruese.

Rezultati	Literatura ²
Mësuesi duhet të jetë i aftë:	
<ul style="list-style-type: none"> • të punojë për përmbushjen e karakteristikave të shkollës efektive; • të krijojë një mjedis nxitës dhe efektiv pune; • të njohë dhe të veprojë sipas veçorive psiko-pedagogjike të kësaj moshe shkollë (6-11 vjeç); • të analizojë elementet që i bashkojnë dhe i dallojnë tipet e mësimdhënies me njëra-tjetrën; • të menaxhojë situata, sjellje dhe veprime të ndryshme nxënësish; • të njohë rolin dhe shprehjet profesionale që i duhen mësuesit të ciklit fillor; • ta ndërtojë mësimdhënien sipas objektivave të arritjes; • t'i motivojë nxënësit në forma e mënyra efektive; • t'i zbatojë metodat e mësimdhënies në përshtatje me lëndën, temën e mësimin dhe me moshën e nxënësve; • të planifikojë veprimtari që nxisin të menduarit kritik e krijues të nxënësve; • të zhvillojë mësimdhënie të diferencuar; • të dallojë vështirësinë në të nxënë nga aftësia e kufizuar; • të hartojë plane edukative individuale; • të përdorë mënyra të ndryshme të vlerësimit të nxënësve. 	<ul style="list-style-type: none"> • Literaturë që ka në fokus metodat e mësimdhënies ndërvepruese, me në qendër nxënësin, veçanërisht për nivelin e arsimit fillor. • Udhëzues dhe materiale mbështetëse që orientojnë për hartimin e objektivave të orës së mësimin, përgatitjen e ditarit të mësuesit, organizimin e orës së mësimin.
Fusha: Aspekte të etikës dhe komunikimit	
Rezultati	Literatura e rekomanduar
Mësuesi do të jetë i aftë:	
<ul style="list-style-type: none"> • të njohë rregullat e etikës dhe sjelljes që duhen respektuar në marrëdhënie 	<ul style="list-style-type: none"> • Kodi i Etikës së Mësuesve në Arsimin Parauniversitar publik dhe privat, i datës 12.11.2012.

² Mësuesi mund të shfrytëzojë botime të ndryshme që gjenden në bibliotekë, të botuara nga organizata të ndryshme që veprojnë në fushën e edukimit ose në librari, konform kërkesave të kësaj fushe.

<p>me drejtuesit e institucionit arsimor, stafin pedagogjik, nxënësit, prindërit dhe komunitetin;</p> <ul style="list-style-type: none"> të sillet në përputhje me rregullat e etikës dhe të sjelljes në marrëdhënie me drejtuesit, stafin pedagogjik, nxënësit, prindërit dhe komunitetin gjatë punës së tij brenda dhe jashtë institucionit arsimor. 	<ul style="list-style-type: none"> Literaturë dhe materiale burimore që trajtojnë çështje të etikës dhe të komunikimit.
---	--

Fusha: Aspekte të drejtshkrimit të gjuhës shqipe

Rezultati Mësuesi do të jetë i aftë:	Literatura e rekomanduar
<ul style="list-style-type: none"> të njohë rregullat e drejtshkrimit të standardit të gjuhës shqipe; të zbatojë rregullat e drejtshkrimit gjatë veprimtarive në institucionin arsimor. 	<ul style="list-style-type: none"> Literaturë dhe udhëzues metodikë për përdorimin e rregullave të drejtshkrimit të gjuhës shqipe.

Fusha: Përmbajtja shkencore e lëndëve të ciklit fillor

Nëpërmjet kësaj fushe synohet që mësuesi i ciklit fillor:

- të zotërojë të gjitha programet lëndore nga klasa I-V; njohuritë, aftësitë dhe shprehitë kryesore që duhet t'u transmetojë nxënësve të ciklit fillor.
- t'u transmetojë saktë nxënësve njohuritë e dhëna në tekstet shkollore, konform programeve lëndore, nga klasa I – V.

Rezultati Mësuesi duhet të jetë i aftë:	Literatura e rekomanduar
<ul style="list-style-type: none"> të zotërojë konceptet shkencore, dukuritë, ligjësitë në nivel shkencor dhe didaktik; t'i transmetojë konceptet shkencore, dukuritë, ligjësitë dhe rregullat në përshtatje me moshën dhe të nxënët e nxënësve; të zotërojë njohuritë, aftësitë dhe shprehitë që fitojnë nxënësit nga klasa I-V për çdo program lëndor; të njohë dhe të planifikojë sipas vështirësive tipike që hasin nxënësit gjatë procesit mësimor; t'ua përshtasë programet lëndore 	<ul style="list-style-type: none"> Programi i gjuhës shqipe nga klasa I-V Programi i matematikës, nga klasa I-V Programi i edukimit figurativ nga klasa I-V Programi i edukimit muzikor nga klasa I-V Programi i edukimit fizik nga klasa I-V Programi i diturisë së natyrës klasa III-IV-V Programi i historisë së Shqipërisë, klasa IV Programi i Vendlindjes klasa V Tekstet shkollore Botime të ndryshme për nxënësit e ciklit

nxënësve që paraqesin vështirësi në të nxënë ose aftësi të kufizuar.	fillor • Tekstet në ndihmë të mësuesit
--	---